

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 393/06-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. marca 2007 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Lubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť Ing. L. P., K., zastúpeného advokátom JUDr. M. K., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 28 D 757/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. L. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 28 D 757/94 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 28 D 757/94 **p r i k a z u j e** konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. L. P. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý uhradiť Ing. L. P. trovy konania v sume 6 825 Sk (slovom šesťtisícosemstodvadsaťpäť slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu advokáta JUDr. M. K., K.

5. Vo zvyšnej časti návrhu Ing. L. P. n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 393/06-15 z 22. novembra 2006 prijal sťažnosť Ing. L. P. (ďalej len „sťažovateľ“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie v časti, v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 28 D 757/94.

Okresný súd sa k sťažnosti na základe výzvy ústavného súdu vyjadril podaním sp. zn. 1 SprV/576/06 z 5. decembra 2006, kde sa okrem iného uvádza:

„ (...) - predmetnú dedičskú vec možno z právneho hľadiska považovať za štandardnú; konanie však bolo na obdobie niekoľkých rokov prerušené z objektívnych dôvodov.

- chronológia procesných úkonov:

- dňa 14. 6. 1994 bol doručený úmrtný list poručiťa, ktorý zomrel dňa 4. 6. 1994.

- uznesením zo dňa 20. 6. 1994 začalo konanie bez návrhu a vykonaním úkonov v konaní o dedičstve bol poverený ako súdny komisár JUDr. J. P.

- dňa 28. 6. 1994 bolo u povereného súdneho komisára vykonané predbežné šetrenie, o ktorom bola spísaná zápisnica.

- termín prejednávania dedičstva bol notárom stanovený na deň 20. 9. 1994.

- dedičské konanie bolo na uvedenom pojednávaní prerušené a účastníčke tohto konania bola uložená povinnosť podať v lehote 30 dní na tunajšom súde žalobu o popretie vyded'ovacích dôvodov. Uznesenie bolo vydané 7. 11. 1994 a nadobudlo právoplatnosť 19. 12. 1994.

- dňa 12. 1. 1995 bola účastníčka dedičského konania, ktorej bola uložená povinnosť podať žalobu, vyzvaná na preukázanie splnenia si uloženej povinnosti.

- dňa 31. 1. 1995 súdu oznámila, že svoju povinnosť splnila a predmetné konanie je vedené na tomto súde pod sp. zn. 12 C 1132/94.

- rozsudok tunajšieho súdu pod sp. zn. 12 C 1132/94 nadobudol právoplatnosť dňa 27. 4. 2004 okrem výroku, ktorý bol odvolacím súdom zrušený z dôvodu, že žalobkyňa sa takéhoto výroku nedomáhala a výroku o náhrade trov štátu a v rozsahu tohto zrušenia bola vec vrátená na ďalšie konanie.

- dňa 30. 11. 2004 bol spis doručený poverenému notárovi na vykonanie ďalších úkonov.

- dňa 1. 12. 2004 zasielal notár výzvy Správe katastra v K. a S., a. s. v B. za účelom zabezpečenia listín a podkladov pre ďalšie konanie.

- z dôvodu podanej sťažnosti bol spis predložený notárom súdu dňa 8. 2. 2005; po vybavení sťažnosti mu bol vrátený.

- dňa 3. 3. 2005 určil notár pojednávanie na 29. 3. 2005.

- pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vyžiadania výpisov zo Strediska cenných papierov a ohodnotenia zbrane.

- dňa 30. 3. 2005 bola notárovi doručená námietka zaujatosti jednej z dedičiek za účelom vyjadrenia sa k tejto námietke.

- vyjadrenie notára bolo súdu doručené 1. 4. 2005.

- výzvou zo dňa 22. 4. 2005 bola účastníčka dedičského konania vyzvaná na zaplatenie súdneho poplatku za uplatnenú námietku zaujatosti.

- dňa 13. 6. 2005 požiadal zákonný sudca o pripojenie súvisiaceho spisu a uznesením zo dňa 11. 7. 2005, ktoré nadobudlo právoplatnosť 20. 7. 2005, rozhodol, že poverený notár JUDr. J. P. nie je vylúčený z úkonov súdneho komisára v predmetnej dedičskej veci.

- dňa 27. 7. 2005 bol predmetný spis opätovne doručený súdnemu komisárovi, ktorý v auguste 2005 určil termín pojednávania na 29. 9. 2005. Pojednávanie bolo odročené na dobu 30 dní za účelom predloženia platného splnomocnenia od dcéry poručiteľa.

- dňa 4. 10. 2005 bola dcéra poručiteľa, žijúca v Nemecku, vyzvaná na oznámenie, či chce dediť a zúčastní sa pojednávania, resp. na predloženie overenej plnej moci.

- v dňoch 21. 10. 2005 a 3. 11. 2005 boli urobené dotazy na spoločnosť E., a. s. so sídlom v B.

- termín pojednávania bol stanovený na 24. 11. 2005.

- pojednávanie sa neuskutočnilo z dôvodu opakovanej vznesenej námietky zaujatosti voči prejednávajúcemu notárovi účastníčkou dedičského konania. Spis bol predložený súdu.

- dňa 29. 12. 2005 bol spis vrátený poverenému notárovi (§ 15a ods. 5 O. s. p.), ktorý určil termín prejednávania dedičstva na 20. 7. 2006.

- dňa 27. 7. 2006 predložil notár spis s návrhom osvedčení o dedičstve.

- prípisom zo dňa 10. 8. 2006, ktorý bol notárovi doručený 16. 10. 2006, bol spis vrátený notárovi na pokračovanie v dedičskom konaní.

- dedičské konanie bolo prerušené odo dňa 19. 12. 1994 do 27. 4. 2004.

- zo spisu neboli zistené prietahy spôsobené sťažovateľom.

- súd i poverený notár vykonávali úkony v súlade s objektívnymi možnosťami, ktoré sú vzhľadom na počet pridelených vecí vytvorené.

- ak ústavný súd dospeje k názoru, že v konaní vznikli prietahy, posúdenie miery ich zbytočnosti ponechávam na zváženie tomuto súdu. (..).“

Rovnaké skutočnosti, týkajúce sa úkonov okresného súdu, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu a z vyjadrení účastníkov s tým, že poverený notár (ďalej len „notár“) na prerokovaní dedičstva v predmetnej veci spis vrátil okresnému súdu za účelom prerokovania sťažnosti a okresný súd mu ho opätovne predložil 20. decembra 2006. Od tohto dátumu sa spis nachádza u notára.

Ústavnému súdu bolo 22. decembra 2006 doručené stanovisko právneho zástupcu sťažovateľa, v ktorom uviedol:

„Na podanej ústavnej sťažnosti trvám, nakoľko nedošlo k žiadnym zmenám v predmetnom dedičskom konaní. Práve naopak, bola podaná žiadosť o pokračovanie v dedičskom konaní, čo samozrejme celú vec ďalej predĺži. Dedičské konanie tak dodnes nie je právoplatne skončené.

Chcem poukázať na to, že súdne konanie vo veci určenia neplatnosti dôvodov vylúčenia D. B., vedené na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 12 C 1132/94, kvôli ktorému bolo dedičské konanie prerušené, trvalo od roku 1995 do roku 2004, za čo je určite daná zodpovednosť Okresného súdu. V tomto konaní došlo aj k viacerým porušeniam zákona (za všetky poukazujem na to, že Krajský súd v Košiciach svojím rozsudkom zo dňa 1. marca 2004, č. k. 12 CoD 101/03-475 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa v časti, ktorá nebola napadnutá odvolaním, čím prekročil medze podaných odvolaní). (...)“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 28 D 757/94 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažnosť na konanie v tejto veci pôvodne prijímal II. senát ústavného súdu. Pretože od 28. februára 2007 v súlade s rozvrhom práce na tento rok sa sudca spravodajca Ján Auxt stal predsedom III. senátu ústavného súdu, veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Ján Auxt, sa prerokúvajú v III. senáte ústavného súdu. Z tohto dôvodu sa táto vec prerokovala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej pod sp. zn. 28 D 757/94 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 28 D 757/94 je prerokovanie dedičstva po poručiťovi, ktoré tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a vec z právneho hľadiska nevykazuje znaky náročnosti. Výklad a používanie právnej úpravy v dedičských veciach sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená aj metodika ich postupu (obdobne IV. ÚS 3/05). Ústavný súd pripúšťa určitú skutkovú zložitosť veci, pretože konečné rozhodnutie v dedičskom konaní záviselo od právoplatného skončenia inej občianskoprávnej veci. V dôsledku toho okresný súd konanie prerušil. Ústavný súd však vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov na záver konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali takmer dvanásťročný priebeh konania jeho zložitou.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu. Sťažovateľ bol v konaní aktívny a súčinnosťný a podal aj sťažnosť na prietahy v konaní. Ani okresný súd nemal k správaniu sťažovateľa výhrady.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu (vrátane postupu notára ako súdneho komisára) v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska sťažovateľom namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného súdneho konania.

Z rozboru veci vyplýva, že dedičské konanie začalo v roku 1994. Ústavný súd zistil, že i keď v predmetnej veci do prerušenia konania neboli zistené prietahy v konaní, po odpadnutí zákonnej prekážky kvôli ktorej bolo konanie prerušené, dochádzalo k opakovanej nečinnosti a nesústredenej činnosti notára.

Nečinnosť bola zistená najmä v roku 2004, od 27. apríla 2004, keď nadobudol právoplatnosť rozsudok okresného súdu zo 17. októbra 2003 v súvisiacej občianskoprávnej veci, kvôli ktorej bolo konanie prerušené, do 30. novembra 2004, keď okresný súd spisový materiál doručil notárovi na ďalšie úkony (nečinnosť 7 mesiacov), a ďalej od 24. novembra 2005, keď sa neuskutočnilo pojednávanie z dôvodu opätovne vznesenej námietky zaujatosti účastníčky konania proti notárovi, do 4. júla 2006, keď okresný súd určil termín pojednávania na 21. júl 2006 (nečinnosť viac ako 7 mesiacov). V tomto období činnosť notára bola nesústredená, pretože s poukazom na ustanovenie § 17 ods. 2 v spojení s § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) nemal spis predkladať okresnému súdu ale mal vo veci pojednávať.

Aj keď 20. júla 2006 vydal notár osvedčenie o dedičstve, dňa 27. júla 2006 bol podaný návrh na pokračovanie v konaní. V dôsledku toho, konanie nie je dosiaľ právoplatne skončené.

Čo sa týka otázky prerušenia konania, je potrebné vychádzať z toho, že okresný súd vykonal voľbu medzi viacerými do úvahy prichádzajúcimi procesnými postupmi a ústavný súd ju ani nemieni spochybníť, pretože jednak ide o procesný postup, ktorý je zákonom dovolený (§ 109 ods. 2 OSP), a jednak ho treba posudzovať podľa situácie, ktorá existovala v čase, keď sa realizoval, a k posúdeniu ktorej majú v zásade lepšie predpoklady všeobecné súdy než ústavný súd, odhliadnuc od princípu subsidiarity, ktorým sa riadi jeho vzťah k všeobecným súdom a ktorému viac zodpovedá, aby ústavný súd, pokiaľ to nie je nevyhnutné, sám neposudzoval vhodnosť alebo účelnosť zvoleného procesného postupu. To však ešte neznamená, že táto voľnosť je bez obmedzenia a ústavným súdom nekontrolovateľná. Aj ustanovenie § 109 ods. 2 písm. c) OSP, tak ako nakoniec každé zákonné ustanovenie, sa totiž musí vykladať a uplatňovať v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Keďže zo žiadneho ustanovenia ústavy nemožno vyvodit', že prerušením konania jeho účastník stráca právo na to, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, všeobecný súd sa musí pri uplatňovaní procesného postupu o prerušení konania riadiť i požiadavkou, ktorá je upravená v tomto článku ústavy a ktorá ukladá povinnosť prijať príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie napadnutej veci bez zbytočných priet'ahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote, aj keď prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, ešte nepominula (napr. IV. ÚS 221/03, IV. ÚS 19/04).

Ústavný súd preto po zvážení všetkých okolností pri hodnotení postupu okresného súdu, najmä s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania a na tú skutočnosť, že hoci konanie začalo ešte v roku 1994, po tom, ako odpadla prekážka, v dôsledku ktorej bolo konanie prerušené (v apríli 2004), bol nečinný spolu 13 mesiacov, dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 28 D 757/94 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci

konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 28 D 757/94 konal bez zbytočných priet'ahov.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 400 000 Sk poukazujúc najmä na celkovú doterajšiu dĺžku konania okresného súdu v dôsledku čoho „*strácam dôveru vo fungovanie Slovenskej republiky ako právneho štátu(...)*“.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba čakala na výsledok dedičského konania, ktoré nie je právoplatne skončené ani po 12 rokoch. Takýto postup okresného súdu oprávnene vyvoláva u sťažovateľa stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľa, princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv každej oprávnenej osoby, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu, je primeraným zadosťučinením spojeným s porušením označených práv sťažovateľa.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. M. K.

Sťažovateľ si uplatnil trovy konania v sume 6 888 Sk, ktoré aj bližšie špecifikoval. Ústavný súd však priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania iba v sume 6 825 Sk (slovom šesťtisícosemstodvadsaťpäť slovenských korún), a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 2 730 Sk (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) a k tomu 19 % DPH v sume 1 037 Sk, pretože advokát je platiteľom dane z pridanej hodnoty. Základom pre výpočet výšky náhrady za úkon právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2005 v sume 16 381 Sk. Ďalej ústavný súd priznal právnomu zástupcovi sťažovateľa dvakrát náhradu režijného paušálu po 164 Sk podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. marca 2007